

23.05.2011

2011.06.22804

TC İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI İMAR VE ŞEHİRCİLİK DAİRE BAŞKANLIĞI İMAR MÜDÜRLÜĞÜ

İlgi: 04 Mayıs 2011 gün, M.34.0.İBB.0.13.24/2011/4047-4167184(TN) sayılı, “Meslek Odası vizesi” konulu yazı.

Konu: Mesleki Denetim hak.

39 İlçe Belediye Başkanlığına hitaplı ilgi yazı ile meslek odalarınca projelerde vize işlemi yapılmasının şikâyet konusu yapıldığından bahisle, projelerin onaylanması işleminin, başkaca bir kurum ve kuruluşun onayına tabi tutulmadan ilgili idareler tarafından yapılması gerektiği, bu doğrultuda, ilgili idarelerce projelerde oda vizesi aranmaması gerektiği ifade edilmektedir.

Öncelikle;

• Meslek odaları vize işlemi yapmamaktadır. Meslek odaları “mesleki denetim” yapmakta olup, bu uygulama bir vize işlemi değildir. Meslek odası ile üye arasında yönetmeliklere dayalı hukuki bir düzenlemedir (Danıştay 8. Dairesi, 2005/5700 E. ve 2007/4017 K.).

• Meslek odası ile üyesi arasında yönetmeliklerce bağlanmış hukuki süreç ile belediyelerin istemekle zorunlu olduğu meslek odalarınca düzenlenen Sicil Durum Belgesi birbirine karıştırılmamalıdır. Belediyelerin meslek odası ile üyesi arasındaki bir iç düzenleyemeye müdahale hakkı bulunmamaktadır. Belediyeler meslek odalarının düzenleyeceği Sicil Durum Belgesini istemekle yükümlüdür. 4708 sayılı yasa mevzuatı uyarınca tam tersine ilgili odaca düzenlenmiş sicil durum belgesi düzenlenmesi yasa gereğidir. İBB bu mevzuatın iptali için açmış olduğu davayı da yargıda kaybetmiştir (TC Danıştay 6. Dairesi, 2008/3361 esas no).

• Ayrıca TC Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın 22 Şubat 2007 tarih, B.09.YİG.0.15.00.07/526 sayılı, Oda Sicil Durum Belgesi konulu yazısında “Mühendislik ve mimarlık hizmetlerine ilişkin hususlar Bakanlığımızın görev ve teşkilatını tanımlayan 180 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 6235 sayılı TMMOB Kanununda hükme bağlanmıştır. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanununda Büyükşehir Belediye Başkanlıklarına kendi yönetmeliklerini hazırlama ve mühendislik ve mimarlık hizmetleri ile ilgili düzenleme yapma yetkisi verilmemiştir. Buna göre, Bakanlığımızca ve Türk Mühendis ve Mimarlar Odaları Birliğince bu konularda yayımlanan her türlü mevzuata tüm meslek elemanlarının uyması mecburidir” denilerek bu hususta açıklık getirilmişken İBB'nin söz konusu yazısının bir karışıklığın sonucu olduğu düşünülmekte ve aşağıda mesleki denetim uygulaması ile Oda Sicil Durum Belgesinin yasal dayanakları, alınmış yargı kararları ve TC Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın genelgesi ile konuya açıklık getirilmektedir.

Mimarlar Odası ve meslek odaları, Anayasanın 135. maddesine göre kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarıdır. Anayasanın 135. maddesinde tanımlanan kamu kurumu niteliği, meslek odalarına, mühendislik ve mimarlık mesleği mensuplarının, müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve halk ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere

meslek disiplinini ve ahlakını korumak için gerekli gördüğü bütün teşebbüs ve faaliyetlerde bulunması yetkisi vermiş ve bu yetki 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun 2/b maddesinde tanımını bulmuştur.

Kanuna dayanılarak Birlik tarafından tüzük ve yönetmelikler çıkarılmıştır. Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği ile Birliğe bağlı meslek odalarının **yönetmelikleri uyarınca meslek odalarının ilgili meslek odasına kayıtlı üyeleri mesleki açıdan denetleme** ve kanunda yer alan hükümlere aykırı hareketleri görülenlerle meslekle alakalı işlerde gerek kasten gerekse ihmal göstermek suretiyle zarara sebebiyet veren veya meslek şeref ve haysiyetini muhıl durumları tespit olunanlara gerekli cezaları verebileceği de kanunun 26. maddesinde hükme bağlanmıştır. **Bu hükümler uyarınca mimar ve mühendisler üyesi oldukları meslek odası mevzuatına ve kararlarına uymak zorundadır.**

Ancak Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Mimarlar Odası tarafından yürütülen mesleki denetim hizmeti ve sicil durum belgesi verme uygulamaları, “projelerde vize aranmaması” ifadesi ile kamuoyu ve belediyelerimizde tartışma konusu yapılmaktadır. Bu kapsamda gerek oda birimlerinde gerek kamuoyunda oluşabilecek yanlış anlamaların önüne geçebilmek amacıyla, aşağıdaki açıklamaları yapma zorunluluğu doğmuştur.

Yapı tesis üretiminin, çağdaş, teknik kurallara ve ülke gerçeklerine uygun bir şekilde projelendirilmesi ile sağlam, güvenli, kullanışlı ve ekonomik olarak uygulanmasının öncelikli koşulu, mimarlık ve mühendislik hizmetlerinin tam ve eksiksiz olarak verilmesini gerektirmektedir.

Sağlıklı bir kentleşmenin ve güvenli bir yapılaşmanın en önemli koşulu ise yetki ve sorumlulukların tam olarak tariflenmesi ile birlikte her aşamada nitelikli mesleki denetim işlevinin sürdürülmesi ile mümkündür.

Mimarlar Odası, TC Anayasasının 135. maddesi gereğince 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu ile kurulmuş, TC Anayasasının 124. maddesi çerçevesinde yönetmelik yapma yetkisine sahip, kamu kuruluşu niteliğinde bir meslek kuruluşudur.

3458 sayılı Mühendislik Mimarlık Hakkında Kanun gereği, mimar unvanını kullanarak mesleklerini icra etmek isteyen mimarlar, 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu uyarınca Mimarlar Odası'na kaydolmak ve bu üyeliklerini sürdürmek zorundadırlar. Aynı kanunun 2b ve 2c maddeleri Mimarlar Odası'na “**kamu yararının korunması, mesleğin doğru uygulanmasının sağlanması, hizmetin mimarlar tarafından yapılıp yapılmadığının denetlenmesi ve haksız rekabetin önlenmesi**” görevlerini vermektedir.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'nce hazırlanan 24.06.1981 tarih 17410 sayılı *Resmî Gazete*'de yayımlanan Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Asgari Ücret ve Çizim Standartları Tespit Komisyonu ve Kontrol Bürolarının Kurulmasına İlişkin Yönetmelik'le odalar, üyelerinin vermekte oldukları mesleki hizmetleri (projeleri) asgari çizim standartları ve asgari ücret tarifesine uygunluk esaslarına göre denetlemekle görevlendirilmiştir. **Bu düzenlemeden de anlaşılacağı gibi 39 ilçe belediye başkanlığına yollanan söz konusu yazı 12 Eylül hukukunun da gerisindedir.**

6235 sayılı kanunun 39. maddesi ile kanun hükümlerine uygun olarak yönetmelik çıkarabilme yetkisi çerçevesinde, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Mimarlar Odası tarafından 02.06.2005 tarih 25933 sayılı *Resmî Gazete*'de yayımlanan **Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Mimarlar Odası Serbest Mimarlık Hizmetlerini Uygulama, Tescil ve Mesleki Denetim Yönetmeliği** yürürlüğe girmiştir.

Bu yönetmelikte “**Mesleki Denetim; Mimarlık hizmetlerinin, kamu yararını gözetmek, haksız rekabeti engellemek, meslek etiğini ve eser sahibi mimarın 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndan gelen haklarını korumak amaçlarıyla, Mimarlar Odası tarafından yürürlükteki standart ve normlara göre incelenerek, mimarın kayıt ve sicillerinin tutulması**” şeklinde tanımlanmaktadır.

Aynı yönetmeliğin “Görev, Hak, Yetki ve Sorumluluklar” başlıklı 4. bölüm 15. maddesinde “**Mimarların görev, hak ve sorumlulukları**” da düzenlenmiştir. Buna göre mimar, bu yönetmelik kapsamına giren tüm serbest mimarlık hizmetlerini Mimarlar Odasının mesleki denetimine sunmakla yükümlüdür. “**Mimarın bu yükümlülüğü iş sahibinin, ilgili idarenin, inşaat ve kullanma izni**

veren mercilerin Mimarlar Odasının mesleki denetimini istememesi durumunda da ortadan kalkmaz. Mimarın kendisine tanınmış görev, hak ve sorumlulukları, Mimarlar Odası dışında başka bir kuruluş tarafından sınırlanamaz ve kısıtlanamaz” denilmiştir.

Mimarlar Odası'nın uygulamakta olduğu mesleki denetim, idarenin yetkisinde olan ya da 4708 sayılı yasa ile kurularak faaliyet gösteren yapı denetim kuruluşlarının yürütmekte olduğu denetim faaliyeti dışında, mal sahibi ya da yapı müteahhidi ile ilgisi olmayan, yalnızca üyelerine yönelik bir uygulamadır.

Mesleki denetim hizmeti bazı çevrelerin iddia ettikleri gibi belediyenin veya bir başka kurumun talebi veya keyfi uygulamasıyla yapılmamaktadır. **Bu uygulama tamamen üye-oda ilişkisi ve bunu düzenleyen yasa ve yönetmelikler gereği üyelerin mesleki çalışmalarını inceleme ve denetleme yetkisinin kullanılmasıdır.**

TC Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nın 22 Şubat 2007 tarih, B.09.YİG.0.15.00.07/526 sayılı, Oda Sicil Durum Belgesi konulu yazısında “*Mühendislik ve Mimarlık hizmetlerine ilişkin hususlar Bakanlığımızın görev ve teşkilatını tanımlayan 180 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 6235 sayılı TMMOB Kanununda hükme bağlanmıştır. 5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Kanununda Büyükşehir Belediye Başkanlıklarına kendi yönetmeliklerini hazırlama ve mühendislik ve mimarlık hizmetleri ile ilgili düzenleme yapma yetkisi verilmemiştir. Buna göre, Bakanlığımızca ve Türk Mühendis ve Mimarlar Odaları Birliğince bu konularda yayımlanan her türlü mevzuata tüm meslek elemanlarının uyması mecburidir”* denilerek bu hususta açıklık getirilmiştir.

Öte yandan meslek odaları tarafından sadece üyelerine yönelik olarak gerçekleştirilen mesleki denetim uygulamaları bahane edilerek, imar mevzuatı uyarınca idarelerce yapı ruhsatı ve yapı kullanma izin belgesi düzenlenmesi aşamasında müelliflerden istenmesi gereken “Sicil Durum Belgesi”nin aranmadığı görülmektedir.

Bilindiği üzere, Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği'nin 57'nci maddesinde de “*Proje müellifliği ve yapım işlerinin denetimine dair fenni mesuliyet üstlenen mimarların ve mühendislerin, 27/1/1954 tarihli ve 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu uyarınca, ilgili meslek odasına kayıtlı olmaları, büro tescillerini yaptırıp her yıl için yenilemeleri gerekir. İdare her proje için, proje müelliflerinin, fenni mesullerinin, şantiye şeflerinin mevzuata aykırı uygulama sebebiyle, süreli veya süresiz olarak meslekî faaliyet haklarının kısıtlanıp kısıtlanmadığını belirlemek üzere, ilgili meslek odasınca elektronik ortamda ve maktu bir bedel karşılığında düzenlenen, işin adının da yazılı olduğu sicil durum belgesini ister” kuralına yer verilmiştir.*

İlgili idarelerce yapı ruhsatı düzenlenmesi aşamasında meslek odalarından istenen sicil durum belgelerinde, proje müellifi, şantiye şefi veya fenni mesul mimara ilişkin bilgiler, sorumluluğundaki toplam metrekare ve yapı adedi; proje müellifine ait bilgiler, arsaya ait bilgiler, yapının niteliği, kullanım amacı, yapı inşaat alanı, blok adedi, kat adedi, bağımsız bölüm adedi, birim maliyet sınıfına ilişkin bilgiler bulunmaktadır.

Bu nedenlerle bu bilgilerin alınabilmesi için proje müelliflerince hazırlanan projelerin meslek odalarına sunulması ve meslek odaları tarafından proje bilgilerinin sicil durum belgesine işlenmesi gerekmektedir.

Yönetmeliğin uygulanmasına yönelik olarak TC Bayındırlık Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü tarafından yayımlanan 2008/11 sayılı genelgede, gerek büyükşehir belediyelerince, gerek belediyelerce, gerekse il özel idarelerince gerçekleştirilecek imar yönetmeliğine ilişkin düzenleme ve uygulamalarda;

“*amaç, yöreye has sosyal, kültürel, ekonomik ve fiziki şartları gözetmek, yerleşme alanlarına ve yapılaşmaya bunları taşımak ise, bu amacın öncelikle Tip İmar Yönetmeliğini değiştirmek suretiyle yapılan Yönetmelik düzenlemesiyle değil, İmar Kanunu, Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik ve Planlı Alanlar İmar Yönetmeliğinde belirlenen tanımlar ve ruhsata ilişkin hükümlere uygun İmar Planı kararlarıyla gerçekleştirilmesi gerektiği;*

Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği'nin tanımlar ve ruhsata ilişkin hükümlerine uyulmasının her koşulda zorunlu olduğu;

Yerleşmelerin imar düzenine dair kararların uygulama imar planlarıyla belirlenmesi, gerek Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği, gerekse belediyelerce hazırlanan İmar Yönetmeliklerinde - "Tanımlar ve Ruhsata ilişkin hükümler" dışında - **getirilen ilave hükümlerin imar planlarının yerine geçecek şekilde kullanılmamasına** özen gösterilmesi gerektiği;

5216 sayılı Kanunda belirtilen özel hallerin dışında, idareler tarafından İmar Kanununa ve Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliğine aykırı hükümler getirilmesinde mevzuata uyarlık bulunmadığı;

Tip İmar Yönetmeliğinin tanımlar ve ruhsata ilişkin hükümleri gibi temel kurallarına uygun olmak ve Yönetmelikteki asgari veya azami sınırları aşmamak kaydıyla, 3194 sayılı İmar Kanununun 21inci maddesi ve Tip İmar Yönetmeliğinin 3üncü ve 6ncı maddeleri uyarınca, büyükşehir belediyelerinin, belediyelerin ve il özel idarelerinin bölgenin koşullarına ve yörenin şartlarına göre Yönetmelik çıkarabilmelerinin mümkün kılındığı;

Büyükşehir belediyelerince ivedilikle bir çalışma başlatılarak, kendi imar yönetmeliklerinde, Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği'ne aykırı hükümler var ise, bunların süratle giderilmesi, Tip İmar Yönetmeliğine uygunluğunun sağlanması, bu konudaki Yönetmelik değişikliklerinin de, meclis karar alınarak tamamlanması büyük önem arz ettiği belirtilerek; Büyükşehir belediyelerince yapılacak imar yönetmeliği revizyon çalışmalarında; Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği'nin genel hükümlerine, tanımlar ve ruhsata ilişkin hükümlerine aykırı hükümlere yer verilmemesi, Tip İmar Yönetmeliği'nde parsel ve yapılaşmaya ilişkin olarak belirlenen azami veya asgari sınırların, uygulama imar planı ile hüküm getirilmeksizin sadece yönetmelik hükmü olarak aşılmaması" gerektiği belirtilmiştir.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından, Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği'nin konuyla ilgili maddelerinin iptali istemiyle açılan davada TC Danıştay 6. Dairesi, 2008/3361 sayılı ilgi (e) kararında; "...6235 sayılı Kanun ve ilgili yönetmeliklere göre; yüksek mühendis, yüksek mimar, mühendis ve mimarlar Türkiye sınırları içinde meslek ve sanatlarını yapabilmeleri için bağlı oldukları meslek odasının mevzuatına, kararlarına ve yönetmeliklerinde bahsedilen kayıt, tescil ve diğer hususlarla ilgili kurallara uymakla yükümlüdürler. Çünkü, ilgili mühendis veya mimarın uzmanlık konusuna uygun meslek mensubu olup olmadığı, mesleğini serbest olarak icra yetkisi bulunup bulunmadığı, meslekten sürelili veya süresiz men edilme, disiplin cezası gibi sebeplerle herhangi bir kısıtlılığın olup olmadığı ancak ilgilinin meslek odasından alınacak bilgi ve belgelerle anlaşılabilir."

"...Uyuşmazlığa konu Yönetmelik hükümlerindeki düzenlemelerin amacı da, odaya kayıtlı olmayan, kanunlarda ve bunların uygulamasına yönelik olarak çıkarılan yönetmeliklerde belirtilen şartları taşımayan proje müellifinin 3194 sayılı İmar Kanunu kapsamında mesleklerini serbest olarak icra edebilmelerini engellemek olduğundan açılan yönetmelik hükümlerinde aykırılık bulunmamaktadır. Açıklanan nedenlerle, yürütmenin durdurulması isteminin reddine, 15.10.2008 gününde oybirliğiyle karar verildi" denilerek, İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından, Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği'nin "Sicil Durum Belgesi" hususundaki hükümlerinin iptaline yönelik açmış olduğu dava reddedilmiştir.

Sonuç olarak, yukarıda bahsedilen kanun ve yönetmelik düzenlemeleri ile birlikte bu düzenlemelerin iptali için açılan davalara ilişkin alınan yargı kararları da açıkça göstermektedir ki, **üyelerinin mesleklerini icra ederken uyacakları kuralları belirlemek ilgili meslek odasının görev ve yetkisi kapsamında olup, meslek mensupları da kayıtlı oldukları meslek odasının tüzük, yönetmelik, şartname hükmündeki düzenlemelerine, kurallarına uymakla yükümlüdürler. Belediyelerin ise bu konuda düzenleme yapma yetkisi bulunmadığı açıktır.**

TMMOB Mimarlar Odası, deprem, sel, heyelan gibi doğal afetlere karşı önlemlerin alınması, sağlıklı ve sürdürülebilir çevrenin oluşturulabilmesi, yapılı çevrenin yaşam kalitesinin artırılabilmesi; üretilen kentsel politikalar ve kentsel çalışmalar ile kültürel mirasın korunarak gelecek kuşaklara aktarılabilmesinin en önemli etkenlerinden olan yapı tesis üretiminin çağdaş, teknik kurallara ve ülke gerçeklerine uygun bir şekilde projelendirilmesi ile sağlam, güvenli, kullanışlı ve ekonomik olarak uygulanması ve en üst düzeyde kamu yararının sağlanabilmesi amacıyla uygulamalarını sürdürmektedir.

Üyelerine ilişkin yürüttüğü mesleki denetim uygulamalarında da bu kapsamda değerlendirmelere yer vererek, bu husustaki görüşlerini ilgili idarelere de iletmekte azami özeni gösteren Mimarlar Odası, yerel idarelere meslek odalarının, yasayla tanımlanmış yetki ve görevlerini tartışmaktansa, ancak bu hususta işbirliği içerisinde olunması ve gerekli hassasiyetin gösterilmesiyle üstün kamu yararının sağlanmasının mümkün olabileceğini; şu son günlerde bölgemizin yaşadığı ve tüm ülkemiz açısından üzüntü verici kayıplara neden olan doğal afetlerin sonuçları da göz önüne alındığında, bir kez daha hatırlatılmasının zorunluluk arz ettiğini düşünmektedir.

Ayrıca sahte diplomalarla mimarlık yapan kişiler adına Mimarlar Odası'ndan herhangi bir mesleki denetim görmeyip, belge almadan belediyelerce yüzlerce yapı ruhsatı düzenlenmiş olduğu tarafımızca tespit edilerek bu konu da yargıya intikal ettirilmiştir.

Uygulamanın bu çerçevede bir kez daha gözden geçirilerek, meslek odalarının üyelerine yönelik mesleki denetim uygulamalarını tartışma konusu yapmaktansa, sicil durum belgesi uygulamasının etkin takibi ile yerleşmesine çaba gösterilmesini talep eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Saygılarımızla

Sami Yılmaztürk

Yönetim Kurulu Sekreter Üyesi